

דברי דעת

על מסכת נקיעים

סדרה שניה

הקדמת המחברים
על סדר המשניות

ביטול ר' עקיבא
אחד משני חלקים
בן אביו הר"ר רוד אב שלום

מסגרת אב החשקיה
פניה'ק חושבים חובב'א

פתיחה

בתורת כהנים (ריש פרשת בחקותי פיסקא ג), שנינו: "וכן הוא אומר (דברים כד, ט) 'זכור את אשר עשה ה' אלוקיך למרים', יכול בלבך, כשהוא אומר (שם שם ח) 'השמר בנגע הצרעת לשמור מאוד ולעשות', הרי שכחת לב אמורה, הא מה אני מקיים 'זכור', שתהיה שונה בפיך". ומפרשים הראב"ד והר"ש (בפירושו הראשון) **'שתהא שונה בפיך הלכות נגעים'**.

ומדבריהם למדנו, שבנוסף למצות תלמוד תורה הכללי השייך לכל חלקי התורה, הרי שבלימוד מסכת נגעים בפה מקיימים גם מצות לא תעשה של 'השמר בנגע הצרעת' וגם מצות עשה של 'זכור את אשר עשה ה' למרים'. והיינו, שבלימוד מסכת נגעים נזכרים בענין הצרעת, ונזכרים שנענשה מרים בצרעת בעוון לשון הרע, וכך מתרחקים מעוון לשון הרע (חפץ חיים בתו"כ שם).

ויש לתמוה על המבואר בתורת כהנים, שהפסוק 'השמר בנגע הצרעת' מלמד על איסור שכחת עוון לשון הרע. וקשה, הרי מבואר בכמה מקומות שפסוק זה נלמד לענין איסור קציצת הנגע, וכמו שפירש רש"י שם: "השמר בנגע הצרעת, שלא תתלוש סימני טומאה, ולא תקוץ את הבהרת" [וע"ש בספרי שגם המשך הפסוק 'לשמור מאוד ולעשות' וכו' הכל נדרש לענין איסור קציצת הנגע, וכן הוא בנגעים פ"ז מ"ד, שבת קלב: מכות כב.]. וצריך ביאור דברי התורת כהנים, היכן למדנו 'שכחת הלב אמורה' בפסוק 'השמר בנגע הצרעת'. וכן יש להקשות בדעת הרמב"ם, שבהלכות טומאת צרעת פ"י ה"א העמיד הלאו של 'השמר בנגע הצרעת' על איסור קציצת הנגע, ואילו בפט"ז ה"י העמיד הפסוק בענין עוון לשון הרע. [ועיין חפץ חיים באר מים חיים לאוין סק"ג שנתקשה בענין זה ומשי"כ ליישב].

ונראה לבאר, דאף שהפסוק 'השמר בנגע הצרעת' מתפרש על איסור קציצת סימני טומאה, מכל מקום ברירא להו לחז"ל, שאין איסור זה גזרת הכתוב בעלמא, אלא שורשו הוא להתבונן שהנגעים באים מחמת עוון, וזה גדר איסור קציצתם. והיינו, כשם שאיסור נתיצת אבני מזבח אינו גזרת הכתוב בעלמא (דברים יב, ד), אלא יסודו הוא זלזול בקדושת המזבח והשוכן בו, וכשם שהאיסור לקרוע המעיל של הכהנים (שמות כח, לב) אינו גזרת הכתוב בעלמא, אלא שורשו הוא כמו שכתב החינוך (מצוה קא): "לפי שהקריעה דבר של גנאי אצלנו וענין השחתה, ואף כי בפי הבגד, נתרחקנו מן הדבר והוזהרנו עליו בלאו כדי שילבשהו הלו בשו באימה ביראה ובנחת דרך כבוד, שיירא מלקורעו ומלהשחית בו דבר". הוא הדין באיסור לקצוץ סימני טומאה, אין האיסור איבוד סימני טומאה בעלמא, אלא יסודו הוא שצריך

מוחלט כל שעבר
רק כסלע ובחחילת
מה הוא פשינו
יהיה בו סלע בתחילה
הוא הלכה כשהלך
א ספק

רבי עקיבא

אצל כהן זכר בין
בין בשני אנשים
באיש אחד טמא
טהור

ההלכה ה
שהקשו חכמים על
הלא נאמר נגע
וטמא אותו, את
אינו מטמא את
אל הכתוב דבריו,
אי אפשר לטמא
צריך לבאר מה
קושייתם. ומה
א וחכמים בזה.

וי כימות דף ל'
מתורת לשוק בלא
בום, שהיתה צוח
ינו מוחלט וקודם
גע בפועל הוחלט

לשון המשנה בין

או דרבי עקיבא

דברי כשורש החילוק בין לא נאק לבין נאק דעת

רצנ
ולא הוצרך הכתוב לטהר מספק החלט
אלא לטהר אף מהסגר, וכתב, דממשנתנו
יש סיוע לשיטת הרמב"ם שכל הספקות
מותרים מן התורה ודלא כהרשב"א
שספקות אסורים מן התורה, דהא קי"ל
כחכמים, ע"ש.

בהא ד'מוסגרי' השיב לא הווקק לטומאה

ו. מבואר במשנה ד' שנגע מוסגר מקרי
"לא הווקק לטומאה" כלפי
טומאת החלט, ואף שמצודע מוסגר
ומוחלט שוים בטומאתם, צריך לומר שאין
הנידון על חוקק טומאה גרידא, אלא על
שם הטומאה.

ומבואר הערה על תירוצי השערי ישר
(שי"ב פ"ז) והקובץ שיעורים
(כתובות רסא) והחזו"א (ה יג) בביאור
דעת רבנו תם שמצודע שהיה מוחלט בנגע
אחד וטהרו הכהן עדיין נחשב בחוקק
טומאה לנגע החדש לפי שעדיין הוא
בדרגת הטומאה הקודמת כל זמן שלא
הביא צפורים וטבלי'. והנה למבואר
במשנתנו שטומאת הסגר חשיב כלא
הוחק לטומאה כלפי טומאת החלט,
אע"פ שאין בהם חילוק לענין דרגת
הטומאה, יש לומר שגם מצודע מוחלט
שנטהר מקרי "לא הוחק לטומאה" כלפי
נגע חדש, ואף שעדיין הוא טמא, מ"מ שם

בפיה"ש כתב, שלדעת חכמים המיעוט
הוא על הנגע ולא על האדם,
לפיכך אינו יכול לטמא אף נגע מספק,
הואם ממה נפשך היה צריך להיות טמא,
א"כ מה שכתב בפיה"ש בכיבוד דעת רבי
דקבא צריך תלמוד, וז"ל: "הואיל ואינו
נדר הנגע אשר יסוק עליו טומאה
ממנו הרי הוא טהור, שנאמר וטמא
ממנו זה הולך על הנגע, והוא
אזה כינוי זה הולך על הנגע, והוא
גמול, את הודאי מטמא ואינו מטמא את
הנגע, ודבי עקיבא אומר, מכל מקום הרי
משה הנגע".

בבב"י ישר (שי"ב פ"ז) כתב לבאר
מבטורת כהנים נאפרש
מלונת ריע וחכמים היא אם 'אותו' קאי
בל האדם או על הנגע, וז"ל: "ופלוגתיהו
ודת וחכמים) מפורש בספרא מדכתיב
וטמא אותו את הודאי הוא מטמא ואינו
טמא את הספק, דהנא קמא דדיש 'אותו'
על הנגע, שיהיה נגע ודאי, ומשום הכי,
טמא את, אף דממה נפשך טמא הוא,
אזל כל נגע כפני עצמו ספק הוא, ורבי
דקבא ודיש 'אותו' על האדם, והאדם
ודאי טמא הוא".

במשנה אחרונה פלפל לחלוח מלונת
רבי עקיבא וחכמים בענין אם
הוא אסור מן התורה, שלרבי עקיבא ספק
אסור מן התורה והמיעוט הוצרך לטהר
מספק החלט, ואילו לחכמים ספק מותר

הוא טמא, שכל מקום יש כאן נגע שפשה וצריך להחליט האדם ממה נפשך, וכמו שביאר הגרש"ש

הוא מן שכתב בזה לעיל סימן כד אות ו.

בכל עניני הקונטרס :

וייס

סנהדריה המורחבת N135

ירושלים

02-5818428

וולף

טרייבסקי 2

ירושלים

02-5385824

וולף

צנזרים 12

תמר

08-6517111

הדפסה לוחות וכריכה:

דפוס תמר

053-3133366